

Ellen Vogt

eva.ojala@gov.fi

kirjaamo.stm@gov.fi

Lausuntopyyntö asianumero VN/23904/2022

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle laeiksi lapsilisälain 7 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää Suomen Kuntaliitolta lausuntoa esitysluonnoksesta, jossa ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti lapsilisälakia ja toimeentulotuesta annettua lakia. Kyseessä on lapsiperheiden ostovoiman lisäämiseen tähtäävä lakiluonnos, jossa joulukuun 2022 lapsilisä ehdotetaan maksettavaksi kaikille lapsilisän saajille kaksinkertaisena. Toimeentulotukea myönnettäessä tätä ehdotettua ylimääräistä lapsilisää ei esitysluonnoksen mukaan otettaisi huomioon toimeentulotuen tarvetta arvioitaessa, vaan ylimääräinen lapsilisä etuoikeutettaisiin toimeentulotuen 11 pykälässä. Tällöin myös toimeentulotukea saavat hyötyisivät tuesta täysimääräisesti. Esitys liittyy valtion vuoden 2022 neljänteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.12.2022 ja olemaan voimassa 31.12.2022 saakka.

Kuntaliiton huomiot lakiesitysluonnoksesta

Lakiesitysluonnoksen vaikutusarvioissa sivulla 8 todetaan seuraavaa:

”Kelan mukaan ehdotettujen lapsilisää ja toimeentulotukea koskevien muutosten toimeenpano tulee ruuhkauttamaan sekä perustoimeentulotuen että perhe-etuuksien käsittelyä ja etuuksien käsittely tulee joiltain osin viivästyämään. Kela pitää mahdollisena, että perustoimeentulotuen tavoitekäsittelyaika voi ylittyä nyt kyseessä olevan muutoksen aiheuttaman ylimääräisen työmäärän vuoksi ottaen huomioon myös muut vuoden vaihteessa toimeenpantavat muutokset. Muutokset lisäävät työtä myös asiakaspalvelussa.”

Me Kuntaliitossa esitämme vakavan huolestumme yllä olevaan lakiesitysluonnoksen vaikutusarvioon liittyen. Näkemyksemme mukaan on kestäväntöntä, että kiireisesti toimeenpantava sinänsä hyvää tarkoittava, mutta ei välttämätön, lainsäädäntö aiheuttaa riskin etuus- ja perustoimeentulotuen käsittelyjärjestelmän asianmukaiselle toiminnalle juuri palvelujärjestelmän rakenteiden kautta aikojen suurimman mullistuksen kanssa yhtäaikaisesti.

Mikäli yllä oleva Kelan arvioima uhkakuva toteutuu, voidaan päätyä

tilanteeseen, että esimerkiksi perusturvan tai toimeentulotuen varassa elävä perhe saattaa kyllä saada tililleen kaksinkertaisen lapsilisän joulukuussa 2022, mutta muut ensisijaiset etuudet tai perustoimeentulotuki jäävät joulukuksi saamatta, koska hakemuksia ei ehditä käsitellä.

Huomautamme myös, että vaikutusarvioissa ei ole lainkaan tunnistettu sitä, että perusturva- ja perustoimeentulokijärjestelmien viivästymät saattavat ohjata varattomat asiakkaat kuntaan hakemaan täydentävää ja/tai ehkäisevää toimeentulotukea. Tämä ennakoimaton ohjautuminen tapahtuisi tämän vuoden joulukuussa tilanteessa, jossa kunnissa valmistaudutaan kaikkien aikojen suurimpaan rakenteelliseen uudistukseen. Asiakkaiden ennakoimatonta lisääntymistä tulisi juuri tässä murrosvaiheessa kaikin keinoin välttää, jotta muutoksesta ja hyvinvointialueuudistuksesta selvitään ilman tarpeettomia riskejä.

Me Kuntaliitossa katsomme, että mikäli vaikutusarvioissa kuvattua riskiä ei pystytä merkittävästi ja luotettavasti pienentämään, tulisi tämän lainsäädännön voimaan tuloa lykätä vuoden 2023 puolelle. Esimerkiksi jos se, että lakia lykättäisiin olemaan voimassa tammikuun 2023 voisi pienentää ennakoitua riskiä ja toisaalta kuitenkin tuottaa vastaavan tuloksen lapsiperheiden ostovoimalle.

Muilta osin Kuntaliitolla ei ole lakiesitysluonnokseen huomautettavaa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Sari Raassina
johtaja, sosiaali- ja terveysyksikkö

Ellen Vogt
erityisasiantuntija